

5871 M
V

4344

TOWARZYSTWO
BIBLIOTEKI POLSKIEJ
WE WIEŚNIU

P 14263

3871 V.

Bz 58638
640373 u

5

Wiadomość o szczątkach Ewangelii cerkiewno-
słowiańskiej, pisma ruskiego, w rękopiśmie
Nr. 379 Biblijoteki Instytutu Narodowego im.
Ossolińskich we Lwowie

podał

Lucyjan Malinowski.

W Biblijotece Ossolińskich we Lwowie znajduje się rękopism papierowy, in folio, kart 322 liczący, oznaczony Nr. 379,¹⁾ z datą 1438, po łacinie pisany. Zawiera on: *Jacobi de Voragine Sermones dominicales*; dalej: *Sermones* z perykopami ewangelij; *Mathiae Ep. Premisliensis Constitutiones ecclesiae Premisl.* 1415; Wykaz uroczystości w Dyjecezyi Przemyskiej; Rubrycellę Przemyską; Łacińskie wiersze o miesiącach; nakoniec, na odwrotnej stronie ostatniej karty znajduje się tekst polski pieśni *Salve Regina*, *Pater noster* i *Ave Maria* po łacinie, *Credo* po polsku i kilka drobnych ustępów łacińskich.²⁾ Z treści wnosić można, iż zabytek ten pisany

¹⁾ Dr. W. KĘTRZYŃSKI. Katalog Rękopismów Biblijoteki Zakładu Narodowego Imienia Ossolińskich. 2. T. Lwów 1881—1886.

²⁾ Porówn. L. MALINOWSKI. Tekst polski hymnu „*Salve Regina*” według rękopismu Nr. 379 Biblijoteki Ossolińskich z r. 1438, oraz stosunek jego do innych tekstów z w. XV. Rozpr. Wydz. filolol. Akad. Um. T. XIII.

był w Przemyślu. Oprawa jest stara, prawdopodobnie współczesna z powstaniem rękopismu; składa się z desek dębowych, skórą powleczonej. Dla wzmocnienia oprawy na grzbiecie naklejono paski pargaminowe, w dzisiejszym stanie rękopismu w części pooddzierane. Także wązkie prążków pargaminowych użyto do zszywania zeszytów w środku rękopismu.

Paski te i prążki godne są uwagi z tego względu, że pochodzą z jakiegoś „*Lectio-narium*“ Ewangelii cerkiewnosłowiańskiej, z wieku XIV, a może i XIII, jak z charakteru pisma wnosić można. Z formatu prążków widoczna, iż był to kodeks in folio, w dwie kolumny, t. zw. ustawem pisany, z czerwonymi ozdobnymi inicjałami. Pismo na paskach, jakkolwiek zatarte, czytelne jest miejscami, ale tylko z jednej strony; od wewnątrz zostało zupełnie przez klej zniszczone. Niektóre paski zostały pokrajane w ten sposób, iż tylko po kilka liter pozostało z każdego wiersza i sensu z nich dojść nie można. To samo odnosi się do prążków w środku rękopismu; jakkolwiek tutaj udało mi się w kilku miejscach dwa fragmenta odczytać i określić ich pochodzenie. Byłoby do życzenia, aby oprawa rękopismu, o którym mowa, mogła być rozebrana, zwłaszcza, iż jest zniszczona (jedna deska jest rozłupana na dwoje); a wtedy z wyjętych pasków i prążków pargaminu dałoby się może złożyć jakąś większą całość.

Tekst odczytanych fragmentów podajemy poniżej, w zestawieniu z odpowiednimi ustępami kodeksu Ostromira.

1. Na pasku u dołu grzbietu oprawy znajduje się:

Luc. VIII, 27.

Kodeks Ostromira.

Къ время оно и
ишдѣшоу ꙗкоже на
земли гадаринъ -
ска, сърете
и мѣжь нѣ -

Fragment Ossolińskich.

.
.
. . . гадарин -
скоу и сретѣ
и мѣжь и -

жѣ зѣлаа нынѣже	жѣ зѣлаа
сѣде оутѣшати сѧ,	
а ты страждещи	

4. Na prążku przed kartą 31 z tej samej perykopy:
Luc. XVI, 31.

Kodeks Ostromira.

Fragment Ossolińskich.

реусеже ꙗко	
моу аще моусеа и	мѣ. (<i>sic</i>) аще моѣа и
пророкъ непослошашъ	
i t. d.	

Z powyższych zestawień okazuje się, iż fragmenta te należą do perykop Ewangelii św. Łukasza, a mianowicie z Rozdz. VIII, X i XVI. Ewangelijarz, z którego szczątki te pochodzą, był to tak zw. *aparakos*, ułożony w lekeyjach ewangelij na niedziele. Że był to zbiór lekeyj ewangelij wyłącznie niedzielnych, na to dowód w tej okoliczności, iż urywki te, z różnych miejsc rękopismu pochodzące, należą wszystkie do perykop ewangelij, przeznaczonych na niedziele, a na inne dni tygodnia wcale ich nie masz. Wykazuje to porównanie z niektórymi greckimi i starosłowiańskimi *aparakosami*: tak np., w Ewangelii greckiej z w. XI, w Biblijotece Synodalnej w Moskwie, Nr. 225; w Ewangelii Ostromira i innych, Ewangelija św. Łukasza XVI, 19—31, naznaczona jest na niedzielę 5te; Łuk. VIII, 26—39 na niedzielę 6te; Łuk. X, 25—37 na niedzielę 8^{mą} po Nowem lecie.

Właściwości pisowni i języka ułomków są:

ѣ w wyr. моѣа, Ostr. моусеа.

є zamiast ꙗ: сѣте, Ostr. сѣте.

о w wyr. моѣа, Ostr. моусеа.

о zamiast а: лазорѣ, Ostr. лазарѣ.

оу, ю zamiast ꙗ: моужѣ (мѣжѣ); гадаринскоу (гадариньскѣ); козвращю (вѣзвращѣ).

о zamiast ꙗ: козвращю (вѣзвращѣ)

ъ opuszczono: спете (сърѣтѣ); много (мѣногъ); кто (кѣто); зѣла (зѣлаа).

ь opuszczono: гадаринскоу (гадариньскѣ); ближнихъ (ближннихъ).

ж zamiast жд: такоже (такожде).

ит zmiękczone w sylabie: ию: возвращю (возвращ).

Zaznaczyć jeszcze należy różnicę w użyciu wyrazów:

Na oznaczeni: τις fragment Oss. ma единъ, Ostr. иѣкий,

Cod. Zograph. етеръ;

προσδαπανήσης. Oss. [нздд]иши, Ostr., Zogr. приидиши;

αποδώσω. Oss. ѿдамъ, Ostr., Zogr. кѣздамъ;

Zdanie, Luc. X, 36: τις οὖν τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι πλησίον γεγενῆσθαι ἐμπεσόντος Ostr. wykłada: кѣто оубо отъ тѣхъ тринъ ближнихъ шннхъ ти сѣ быти кѣпѣдѣшюуоуоуоу кѣ разбонникы; gdzie ближнихъ odpowiada greckiemu acc. sg. πλησίον. Zogr. ma іскрѣни, także acc. sg. W ułamku Oss. użyto tu nieprawidłowo gen. pl.: ближнихъ, zgadzając ten przym. z wyrazami тѣхъ тринъ. Nie masz tu także przyimka отъ przy тѣхъ.

Tak losy samego zabytku, użycie jego szczątków w wieku XV do oprawy kodeksu, który pisany był w Przemyśle, jak i właściwości pisowni i języka świadczą, że jest to zabytek pisma ruskiego, że powstał na Rusi i to na Rusi czerwonej. Użycie оу zamiast ѡ (моуѡ) może być także właściwością serbską; ale wyraz возвращю z literą о zamiast ѡ, i sylabą ию; dalej ж w wyr. такоже, zam. такожде, są wyłączne znamiona zabytków redakcyi ruskiej.

THE [illegible] OF [illegible]

BY [illegible]

IN TWO VOLUMES

LONDON: [illegible]

18[illegible]

THE [illegible] OF [illegible]

BY [illegible]

IN TWO VOLUMES

LONDON: [illegible]

18[illegible]

THE [illegible] OF [illegible]

BY [illegible]

IN TWO VOLUMES

LONDON: [illegible]

18[illegible]

THE [illegible] OF [illegible]

BY [illegible]

IN TWO VOLUMES

LONDON: [illegible]

18[illegible]